

Μύθοι – Θρύλοι- δοξασίες

Οι Καλικάντζαροι

Ελληνική δοξασία (αρχαίας καταγωγής) «δαιμόνιων» που σύμφωνα με σύγχρονη δοξασία εμφανίζονται κατά το (Δωδεκάημερο) δηλαδή από 25 Δεκεμβρίου-6 Ιανουαρίου.

Σύμφωνα με τη λαϊκή δοξασία τις μέρες αυτές τα «νερά είναι αβάφτιστα» και οι καλικάντζαροι βγαίνουν από τη γη για να πειράξουν τους ανθρώπους, να τους ανακατέψουν τα σπίτια, διότι είναι άτακτοι και τους αρέσουν τα παιχνίδια.

Δώδεκα ημέρες μετά τα Χριστούγεννα μέχρι την παραμονή των Φώτων σε όλη την Ελλάδα λένε ότι βγαίνουν καλικάντζαροι.

Οι καλικάντζαροι έρχονταν την παραμονή των Χριστουγέννων και έφευγαν τα Θεοφάνεια. Έχουν διάφορες ονομασίες: Λυκοκαντζαράιοι, σκαρικατζέρια, καρκατζέλια, πλανήταροι (Κύπρος), Κάηδες (Σύμη), καλλισπούδηδες, χρυσαφεντάδοι (Πόντος), κωλοβελόνηδες, παρωρίτες ή παραωρίτες (πριν από το λάλημα του πετεινού), παχανά. Με παρεμφερή ονόματα υπάρχουν οι καλικάντζαροι και στους βαλκανικούς λαούς. Και στους άλλους χριστιανικούς λαούς εμφανίζονται δοξασίες για δαιμονικά όντα κατά το Δωδεκάημερο: Λυκάνθρωποι, Στρίγγλες, Μάγισσες, Νόρνες. Παχανά είναι γενικότερα τα

εξωτικά και τα φαντάσματα. Paganus σημαίνει τον χωρικό, τον αστράτευτον (παγανά, παγανιά) και κατόπιν τον εθνικό και μη χριστιανό. Στα αγγλικά pagan είναι ο ειδωλολάτρης. Και παγανή Κυριακή σημαίνει την Κυριακή που δεν έχει άλλη εορτή. Παγανό αποκαλείται το αβάπτιστο νήπιο. Πιστεύεται ότι τα βρέφη που πέθαναν αβάπτιστα γίνονται παγανά, τελώνια, καλικάντζαροι.

Συμβολίζουν το σκοτάδι και ζουν όλο το χρόνο στα έγκατα της γης, προσπαθώντας να κόψουν το δέντρο που βαστάει τη γη. Όταν είναι πολύ κοντά να το πετύχουν, την παραμονή των Χριστουγέννων ανεβαίνουν στη γη δημιουργώντας προβλήματα στους ανθρώπους.

Η πίστη για τους καλικαντζάρους ως δαιμονικών όντων που ζουν κάτω από τη γη στηρίζεται στην κοσμοθεωρία περί ακινησίας της γης (το γαιοκεντρικό σύστημα, σύμφωνα με το οποίο η γη είναι ακίνητη και γύρω της κινούνται τα άλλα ουράνια σώματα. Η γη είναι προσηλωμένη στον θόλο του ουρανού).

Μένουν ανάμεσα στους ανθρώπους 12 μέρες ως την παραμονή των Φώτων αφήνοντας στην ησυχία του το δέντρο της Ζωής να αναβλαστήσει.

Ο λαός τους φαντάζεται μαύρους και άσχημους, κουτσούς, ψηλούς με μάτια κόκκινα, πόδια τραγίσια και σώμα τριχωτό. Οι άνθρωποι προσπαθούσαν να τους εξουδετερώσουν με διάφορους τρόπους και κυριότερα με τη φωτιά, η οποία καίει συνεχώς στο τζάκι όλο το Δωδεκάημερο. Διάλεξαν ένα κούτσουρο («δωδεκαμερίτης», «χριστόξυλο») και μάλιστα από αγκαθωτό δέντρο.

Με τη στάχτη του ράντιζαν το σπίτι ξημερώματα παραμονής Θεοφανείων τρέποντας σε φυγή τα δαιμόνια.

Εκτός Ελλάδας

Η Gryla

Στην Ισλανδία:

Η Gryla είναι μία μάγισσα η οποία ζει σε μια σπηλιά στα βουνά της Ισλανδίας, μαζί με την οικογένειά της και εμφανίζεται μόνο την περίοδο των Χριστουγέννων.

Έχει τρομαχτικά χαρακτηριστικά, όπως κέρατα, μεγάλα αυτιά, ζαρωμένο πρόσωπο, μεγάλη μύτη και ουρά και εξαιρετική ακοή, που τις δίνει τη δυνατότητα να ακούει ποια παιδιά ήταν άτακτα, τα οποία απαγάγει και στη συνέχεια βράζει και τα τρώει.

Υπάρχουν για την Ισλανδία ακόμη 13 τέρατα. Μητέρα τους, η Gryla. Παράμενουν, από τις 12 Δεκέμβρη και για δύο εβδομάδες σπίτι σου. Ειδικότητά τους οι φάρσες αλλά και τα δώρα σε παιδιά που ήταν καλά όλη τη χρονιά.

Γερμανία

Belsnickel

Ο *Belsnickel*, θεωρείται από τις πιο παλιές Χριστουγεννιάτικες φιγούρες. Δημιουργήθηκε στην Γερμανία, τον μεσαίωνα, και σύντομα εξαπλώθηκε σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες. Ήταν ο πρώτος που άρχισε να διαχωρίζει τα καλά με τα κακά παιδιά. Σύμφωνα με το έθιμο, εμφανίζεται την παραμονή των Χριστουγέννων στα δωμάτια των παιδιών, χτυπώντας το τζάμι, προκειμένου τα παιδιά να ξυπνήσουν και να τον δούνε. Βέβαια υπάρχουν και οι ιστορίες που λένε ότι συνήθιζε να σέρνει τα παιδάκια στο δάσος και να μην τα επιστρέφει ποτέ πίσω

Η Frau Perchta

Η Perchta, είναι μία θεότητα του Γερμανικού παγανισμού, στενά συνδεδεμένη με την περίοδο των Χριστουγέννων και συγκεκριμένα με τη γιορτή των Θεοφανίων. Εμφανίζεται είτε ως όμορφη, ντυμένη στα λευκά, είτε ως γριά και κατάκοπη. Τιμωρεί αυτούς που δεν εργάζονται σκληρά και έχει το προσωνύμιο «the belly-slitler».

<https://el.wikipedia.org>

<http://www.kentrolaografias.gr>

<https://www.oneman.gr>

Στα πλαίσια του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας

Υπεύθυνη καθηγήτρια Μαλκότση Άννα